

טיוטא אלא אריכה אפונות

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

כישורי חיים

תכנית ליבה לכיתה ו'

מותאם לממ"ד

מפגשים 40-41

התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:

מרים רביבו, הניה פישמן והרב איתן לוי

טיוטא פאר אריכה פאונד

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

אני והמשפחה

רציונל

המשפחה מהווה את קבוצת ההשתייכות הבסיסית והמשמעותית, ובה מתבססות חוויות ראשוניות של אמון, שייכות ומסוגלות. בגיל ההתבגרות עוברת המערכת המשפחתית כולה טלטלה מסוימת עקב תהליכי ספרציה ואינדיבידואציה, הגורמים לשינוי ולהתפתחות גם בה, ומהווים חלק בלתי נפרד מההתפתחות ומגיבוש הזהות האישית של מתבגרים. משפחת המתבגר/ת נאלצת להתמודד עם סערות רגשיות, שינויי מצב רוח ושאלות של ערך עצמי, תוך כדי ניסיון מצדה לאפשר חתירה לקראת נפרדות בד בבד עם מסר של שייכות, של ביטחון ושל העצמה. אולם, תהליכים אלו מתרחשים בקונטקסט תרבותי שבו במקביל גם ההורים עצמם טרודים פעמים רבות בשאלות זהות הנוגעות לקריירה, לזוגיות ולמימוש עצמי, ולא תמיד פנויים ללוות את ילדיהם בתקופה חשובה זו. כמו כן, מוצאים הורים רבים את עצמם חסרי אונים מול מצבי הרוח, הדרישות התובעניות והקושי להציב גבולות. בנוסף, יש לזכור, כי המשפחה היא המערכת הבסיסית והמשמעותית המנחילה מודל של תפקידי מגדר, מסרים ביחס למיניות נורמטיבית ומודל של יחסים בין-אישיים. לפיכך, מהווה המשפחה גם גורם סוציאליזציה המשמר תפיסות סטריאוטיפיות ביחס לתפקידי מגדר, ויש להתחשב בכך בזמן הנחיית השיעורים בנושאים אלו. כמו כן, כדאי לזכור, כי בימינו קיימים סוגים רבים של משפחות, ובכל כיתה ישנם ילדים ממשפחות "במעבר", דהיינו, משפחות הנמצאות לפני תהליך הגירוש של ההורים, בעיצומו או אחריו. ישנן גם משפחות חד-הוריות (אלמנות או גרושין). כל אלו מעלים ומבססים את הצורך החשוב לעסוק בנושא המשפחה בבית-הספר, ולקחת חלק בחינוך ובייעוץ להכנה לקראת חיי משפחה. עם הכניסה לגיל מצוות, בנות בשנה זו ובנים בשנה הבאה, מתגבר הצורך לעסוק במשפחה, בתפקידים בה, ולעודד את התלמידים להיות שותפים באחריות ובמשימות המשפחתיות. מטרת השיעורים הבאים היא לעסוק בתפיסתם של המתבגרים עצמם את משפחתם ואת מקומם בתוכה. פעילות זו נעשית בקונטקסט של שנה מיוחדת עבור הנערות - שנת "בנות מצווה". מלבד זאת, מוצעים מפגשים עם ההורים בנושא אהבה וקשר, שיאפשרו להם לחוות עם ילדיהם פעילות בנושא חשוב זה.

מטרות:

התלמידים:

1. יכירו את מבנה המשפחה שלהם, אפיוניה והמקום שלהם בתוכה.
2. יהיו מודעים לכך, שלהסתכלות שלהם ושל הוריהם מנקודות ראות שונות ישנה השפעה על מערכת היחסים ביניהם.
3. יזהו חילוקי דעות בינם לבין הוריהם ויבינו את מקורם.
4. התלמידים יפתחו לעצמם כלים לניהול דיאלוג מקדם עם בני המשפחה.

כישורי חיים לכתה ו' – התכנית הותאמה לממ"ד ע"י מרים רביבו, הניה פישמן והרב איתן לויין, שפ"י, משרד החינוך

טיוטא פלא אריכה פשונית

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

על המחנך לשים לב לתלמידים ממשפחות חריגות!

טיוטא פא אריכה פשונית

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

מפגש מס' 40 – התפקידים במשפחה

הצעה לפתיחה:

במשפחה אנו לומדים על העולם דרך חלוקת התפקידים במשפחה. חלוקת התפקידים מעוררת שאלות על **שותפות מול בדידות**, על הצורך **בתקשורת** בכדי לשאת ולתת בין בני המשפחה, ועל לימוד **תפקידי המגדר** (תפקידים נשיים וגבריים). בנוסף, נשוחח היום על התפקידים שנוטל כל אחד במשפחה מבחינה **רגשית** ("המפונק", "הבכייך", "החכם", "האחראי", "הילדותי") עם התייחסות מיוחדת **לתפקיד שלכם**, שנטלתם או שקיבלתם, במשפחתכם. כמו כן, נתייחס למהליך השינוי שאתם עוברים עם התבגרותכם, ולמידת ההתאמה של התפקידים המשפחתיים לאורך ציר הזמן.

מהלך:

1. כל תלמיד ירשום את התפקידים שמתבצעים במשפחה.
2. במליאה – מורה ירשום על הלוח, תפקידים שהתלמידים כתבו, תוך כדי מיונם לקטגוריות (עפ"י הנ"ל, בהצעה לפתיחה)
3. המורה יבקש מהתלמידים לשיים (לקרוא בשם) כל קטגוריה.
4. המורה יחלק לתלמידים דף ובו עמודות ריקות.
5. כל תלמיד יציב את תפקידי משפחתו בטבלה, לפי הקטגוריות, ויציין מי ממלא כל תפקיד.
6. מהם התפקידים שלך במשפחה? לאילו קטגוריות שייכים תפקידים אלה?
7. בקבוצות קטנות ישוחחו התלמידים על התפקידים במשפחתם (הזדמנות להתייחס לשונות).
8. במליאה – סיכום של דוגמאות לשונות בתפקידים שבמשפחה, ובתפקידי התלמידים.

טיוטא פאר אריכה פון

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

הצעות לערב הורים-ילדים בנושא משפחה

הצעה א: ילדים והורים - שתי נקודות מבט

שאל אביך ונגדך זקניך ויאמרו לך דברים

כבד את אביך ואת אמך שמות כ"א

לב ז

איש אמו ואביו תיכארו ויקרא י"ג

ילדים ומבוגרים מתבוננים במציאות במבטים שונים. הם נבדלים אלה מאלה ברמת החשיבה ובסגנון החשיבה שלהם. ילדים בגיל הזה נמצאים רק בתחילת השלב של החשיבה הפורמלית (או שטרם רכשו אותה), ההורים נמצאים בשלב הזה. חשיבתם של ההורים היא ריאליסטית ומבוססת על ניסיון העבר, בעוד שחשיבתם של התלמידים המתבגרים היא אידיאליסטית ופונה בעיקר לעתיד.

הנושאים המעסיקים את המבוגרים שונים מהנושאים המעסיקים את המתבגרים. לפעמים ישנה הרגשה שהמבוגרים רואים את הדברים המעיקים עליהם כחשובים באמת, ואילו את אלה שמטרידים ילדים ומתבגרים - כשוליים: "זה יעבור... גם אני הרגשתי וחשבת פעם כך...". מן הצד האחר, ילדים ומתבגרים מרגישים שישנם דברים שהמבוגרים פשוט אינם מבינים, ואולי אפילו לא כדאי להסביר להם.

לא תמיד קיימת התאמה בין ציפיות ההורים מילדיהם לבין ציפיותיהם של הילדים מעצמם בשלב זה בחייהם. מידת ההתערבות של ההורים בלמידה של ילדם, בסידור החדר, באופי הבילוי, בשעת החזרה הביתה הם אחד מנושאי המחלוקת שעליהם מדווחים הורים וילדים כשהם נשאלים על מערכת היחסים ביניהם.

חשוב לזכור, שבצד אי-ההבנות קיימות גם הבנות. להורים יש תפקיד משמעותי בחיי ילדיהם. למרות הוויכוחים זקוקים המתבגרים לסמכות ההורית, להערכת ההורים, לתמיכתם, לעזרה ולמשענת.

מהלך

שלב א'

לגבי ההבדל בין תפיסת המבוגרים לבין תפיסת הילדים - את הדברים החשובים מבטא ברגישות רבה הנסיך הקטן בשיחתו עם הטייס שפגש במדבר, בספרו של סנט דה אקזופרי "הנסיך הקטן". לדעת הנסיך הקטן, מעניינים את המבוגרים רק הדברים המעשיים, ובראש וראשונה המספרים. אף פעם אין להם פנאי, הם תמיד עוסקים בדברים הנראים בעיניהם רציניים וחשובים. כאשר פונה הנסיך הקטן אל הטייס העוסק בתיקון המטוס, וחוקר בדאגה מדוע מגדלים הפרחים חוחים, ומדוע אוכלים הכבשים את הפרחים, משיב לו הטייס, כי אין לו פנאי להשיב לכל השאלות, כי הוא הרי עסוק בעניינים רציניים. על כך משיב הנסיך הקטן:

"הפרחים מגדלים חוחים זה מיליונים בשנים, ואף-על-פי-כן אוכלים הכבשים את הפרחים זה מיליוני שנים. כלום אין זה עניין רציני לחקור ולברר למה ומדוע מתאמצים הפרחים כל כך לגדל חוחים, שאינם מועילים להם כלל? והמלחמה הנוטשה בין הכבשים ובין הפרחים, כלום איננה עניין חשוב? האין זה דבר רציני חשוב שבעתים מחשבונותיו של דון שמן ואדום פרוץ...".

כישורי חיים לכתה ו' – התכנית הותאמה לממ"ד ע"י מרים רביבו, הניה פישמן והרב איתן לויין, שפ"י, משרד החינוך

טיוטא פאר אריכה פאונד

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

1. הורים ותלמידים יישבו בקבוצות נפרדות.
2. קבוצת התלמידים תתבקש להשלים את המשפט: "מה שהמבוגרים אינם מבינים אצל הילדים..."
3. קבוצת ההורים תתבקש להשלים את המשפט: "מה שילדים אינם מבינים אצל המבוגרים..."
4. כל שתי קבוצות של הורים וילדים יתאחדו ויצגו אחת בפני האחרת את משפטיהם.
5. הילדים וההורים ירשמו שתי סוגיות שבהן קיימת אי-הבנה ביניהם להמשך דיון.
5. בסבב במליאה יאספו וירשמו על הלוח את אי-ההבנות שזוהו.

שלב ב'

1. כל קבוצה תקבל להמשך עבודה את אחת הסוגיות שבהן קיימת אי-הבנה, מאלה שהוצגו במליאה.
2. ההורים והילדים יכינו משחק תפקידים שבו תוצג הסוגיה שיש בה אי-הבנה, מחלוקת בין הורים לילדים.

שלב ג'

1. בכיתה ייבנה חדר אולפן טלוויזיה שבו יוצג דיון בנושאים השנויים במחלוקת בין הורים לבין מתבגרים.
2. לדיון יוזמנו שני צוותים מומחים. צוות הורים וצוות ילדים.
3. בכל פעם יוצג בפני צוות המומחים משחק תפקידים שהוכן בשלב הקודם.
4. קבוצת ההורים תתבקש להתייחס:
אילו משפטים שאמר אחד הילדים הרגישו אותם במיוחד כהורים?
אילו היה אפשר להשיב את הוויכוח אחורה על מנת לפתור ביתר הצלחה את המחלוקת, באיזה שלב הם היו עוצרים?
5. קבוצת התלמידים תתבקש להתייחס:
אילו משפטים שאמר אחד ההורים הרגישו אותם במיוחד כתלמידים?
אילו היה אפשר להחזיר את הוויכוח אחורה על מנת לפתור ביתר הצלחה את המחלוקת, באיזה שלב הם היו עוצרים?

טיוטא אפא עריכה לעיון

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

הצעה ב'

הצעה לערב הורים-ילדים בנושא אהבה וקשר

המפגש עם דימויים של אהבה המאפיינת קשר זוגי, ודיאלוג בין התלמידים להוריהם על אודות דימויים אלה, יכולים לאפשר חשיפה למגוון רחב של עמדות, ציפיות, ומיתוסים הנלווים למושג אהבה.

חוויות השתייכות, קבלה, קרבה ומשיכה, המאפשרות לאדם הנאהב לחוות את עצמו כבעל ערך עצמי מחוזק, נמצאות בקצה האחד של הרצף. בצדו השני – מצויים כאב הדחייה, הבדידות והניכור, ה"מאיימים" על מי שאינו נאהב. השיח עם האחרים, ובמיוחד עם המבוגרים, יכול לאפשר פרספקטיבה שתהווה מקור לפיתוח התבוננות אופטימית ומציאותית, מתובלת בהומור ובקורטוב של פיוט.

ההצעה לערב זה תאפשר קירוב לבבות בגיל שבו פעמים רבות מתפתחים מתחים במשפחה סביב התבגרותם של הבת והבן. כמו כן, יתאפשר לשני הצדדים לפגוש זה את זה "ממבט אחר", לא רק זה ההיררכי, שבין הורים לילדים, אלא כבני אנוש שלכולם הצורך באהבה ובקרבה.

הנחיות למנחה:

- הערב יוקדש לנושא האהבה בראי ההתבגרות - בשיתוף הורים, כאשר כולם יחד לוקחים חלק פעיל ביצירה. ההורים מוזמנים להתייחס לאהבה בגיל ההתבגרות דרך זיכרונותיהם האישיים.

- הורים וילדים יעבדו בתחילה בנפרד, ולאחר מכן יחד – ניתן להפגיש את עבודות ההורים עם עבודות התלמידים, ולפתח שיחה על זוויות הראייה המשותפות והשונות העולות מן ההתייחסות לנושא.

- ערב זה יכול להיות אירוע שיא ברצף הלמידה של הנושאים העוסקים בהתבגרות, וניתן לקשור אותו לאירועים לציון שנת בת המצווה הנהוגים בכיתות ו'.

- פעילות זו ניתן לצרף לפעילויות שהצענו בתחום הגוף או המשפחה, או לחלופין, להקראת קטעי ספרות, שירים ואף להרצאה בתחום.

את הפעילות ניתן לבצע בקבוצות גיל הומוגניות, (תלמידים לחוד והורים לחוד), או הטרוגניות. במידה שמדובר במספר גדול של משתתפים, יוצגו העבודות במרחב משותף במשך זמן מוקצב, כך שכל הנוכחים יוכלו לצפות בכל העבודות, ואחר-כך יתְּוֹכּוּ על ידי היוצרים בתוך הקבוצות, וייערך דיון בקבוצה על תהליך היצירה: מה עבר על המשתתפים, ומהם המכנים המשותפים בין העבודות בקבוצה. נציג מכל קבוצה יציג את תובנות הקבוצה במליאה.

"עוד סיפור אחד של אהבה":

המשתתפים ישבו סביב שולחנות: שלושה או ארבעה זוגות הורים וילדיהם. על כל שולחן יונחו חומרי יצירה מגוונים וגיליונות שמינית בריסטול צבעוניים שישמשו מצע לעבודה. המטלה מכוונת לכל הורה בנפרד או לזוג הורים במשותף, ולכל תלמיד בנפרד, או עם חבר, על-פי

טיוטא פאר אריכה פאונד

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

יש להכין מרחב נפרד (לא באזור שבו יושבים ועובדים), שיהיו בו תנאים להצגת העבודות במהלך ההפסקה, ואשר ניתן לכנות אותו: **גלריית האהבה שלנו**.

הנחיה למשתתפים - דמיינו לעצמכם:

- **אהבה בן בני זוג היא בשבילכם כמו ... ניתן לדמות אהבה ל...**

- עצבו תמונה שתייצג את המושג שבחרתם בצבע, בצליל, בצורה או במילים. ניתן להיעזר בדימויים מתוך שירי האהבה שאתם מכירים.

- ציינו בצמוד לעבודה שלכם כותרת (שם לעבודה), ומשפט התייחסות שלכם.

- לאחר שסיימתם, הציגו את עבודותיכם ב"גלריית האהבה".

- בהפסקה, שתיערך לאחר עבודת היצירה, בקרו בגלריית האהבה, והתבוננו ביצירות המוצגות לפניכם. בחרו דימוי נוסף מן העבודות המוצגות בגלריית האהבה, שיכול להשלים את שלכם או להוות ניגוד מעניין. הוסיפו בכתב התייחסות קצרה לבחירה שלכם, ולקשר שאתם מוצאים בין השתיים (כמו חמשיר או משפט מטפורי, או סוג של ביטוי חזותי המחבר בין השתיים).

- בתום ההפסקה קחו את העבודה חזרה לשולחן שלכם, הציגו אותה בפני הקבוצה, והתייחסו אליה או לדימוי הנוסף שבחרתם בזמן הצפייה בעבודות שהוצגו בגלריה. אתם מוזמנים לנסח דברים בשם הדימויים, או שיח ביניהם (אני אש האהבה, המאירה את חוף האהבה שלך... כשאני מקנאה, אני עלולה לשרוף את כל אשר נמצא על החוף... או לכבות בשעת גאות וסערה כשהמים הקרים של המציאות ירטיבו אותי...).

לאחר הצגת העבודות, התייחסו בקבוצה:

- מה היה התהליך שעבר עליכם תוך כדי היצירה והבחירה.
- אילו מכנים משותפים ניתן למצוא בין העבודות בקבוצה? בגלריה כולה?
- האם ניתן לזהות הבדלים בין העבודות של ההורים לבין אלה של הילדים? איך ניתן להסביר זאת?
- האם ישנם הבדלים בין עבודות הבנים לאלה של הבנות?
- מה המשמעות של ההבדלים הללו?

לסיכום:

נציג מכל קבוצה יציג בפני המליאה שתיים או שלוש תובנות משמעותיות שעלו מהשיח בקבוצה.

טיוטא אלא עריכה לשונית

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

הצעה ג'

הצעה לערב הורים וילדים - בין הורים לילדים

שלב א' : פתיחה : אפשרויות שונות

1. בקבוצות מעורבות של ילדים והורים יתבקש כל הורה לספר את סיפור השם של הבן או הבת שלו. הילדים יתבקשו לספר את סיפור השמות של הוריהם, אם הם יודעים..
2. הורים וילדים בקבוצות מעורבות יתבקשו לרשום אסוציאציות למילה משפחה...

שלב ב' : שלב היתולי : אפשרויות שונות

1. משחק : הוציאו כמה זוגות מחוץ לחדר (הורה וילד). שאלו את הילדים שאלות על ההורים, ואת ההורים - שאלות על הילדים, ולאחר מכן בדקו את תשובותיהם. מומלץ לתת להורה וילד שמצליחים פרס סמלי. להלן שאלות לדוגמה :
שאלות על הילדים : מה אוהב ילדך לאכול? מהו הצבע האהוב עליו? מה הוא רוצה ליום ההולדת? באיזה שמפו הוא אוהב לחפוף? מקצוע אהוב עליו? מה הוא אוהב לעשות בזמנו הפנוי? מה מרגיז אותו? מה הוא אוהב לעשות אתך? מי הם חבריו הטובים? זמר מועדף? איך קוראים למורה האהובה עליו?
שאלות על ההורים : מתי אימא ואבא נפגשו ואיפה? מה אוהב לעשות ההורה בזמנו הפנוי? מה מרגיז אותו? איך אפשר לשמח אותו? איזה מין ילד הוא היה בבית-ספר? איזו מתנה הוא היה רוצה ליום ההולדת? בן כמה הוא? במה הוא עוסק? משפט שהוא אומר לעיתים קרובות? בגד אהוב עליו? צבע אהוב? מאכל אהוב? וכד'.
2. זיהוי היגדים : ניתן לבקש מהילדים לכתוב על פתק משפט המשקף את מה שהוריהם חושבים עליהם, או משפט שהוריהם נוהגים לומר להם. הקריאו להורים את המשפטים והם יצטרכו לזהות מה כתב ילדם, או מיהו הילד שכתב.
3. אפשר להפתיע את הילדים ולבקש מההורים להביא תמונות נחמדות של הילדים כשהם היו תינוקות. ניתן להקרין את התמונות על שקף או במחשב, ולבקש מילדי הכיתה לזהות מיהו התינוק שבתמונה.

שלב ג' : ערכים / מאפיינים :

- כל הורה וילד יתבקשו לבחור מרשימת הערכים את הערך החשוב להם ביותר במשפחה שלהם, או לדרג אותם בסדר החשיבות :
- סבלנות וסובלנות.
 - אמפתיה והקשבה.
 - מתן כבוד.
 - פרטיות.
 - אהבה.
 - נתינה.
 - חופש פעולה (עצמאות).
 - אחריות.

כישורי חיים לכתה ו' – התכנית הותאמה לממ"ד ע"י מרים רביבו, הניה פישמן והרב איתן לוין, שפ"י, משרד החינוך

טיוטא פאר אריכה פאונד

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

שיתוף פעולה.

עזרה.

נאמנות.

התמדה.

אופטימיות.

חריצות.

לאחר שבחרו, הם יתבקשו לחשוב כיצד ערך זה בא לידי ביטוי בביתם.
ניתן להציג ערך זה בסבב.

שלב ד': ילדים והורים יתבקשו לבנות את הבית שלהם בציון

בציון ימלאו את הבית במילים או בחפצים בדרך הבאה:

בגג - ערכים המאחדים את הבית.

בדלת - אילו דברים אני לוקח מהסביבה שלי? (מודלים לחיקוי) ומכניס הביתה.

חדר ילדים- הפרטיות של כל אחד מבני הבית - במה עוסק הילד שלנו עם עצמו, ואנחנו לא מתערבים.

חדר הורים - הפרטיות של ההורים מהי? "מה נשאר בחדר הזה?"

פינת אוכל - מהם הטקסים המשפחתיים שמתקיימים בבית? מנהגים שמקפידים עליהם?

יסודות - קצת על השורשים שלי, דמויות משמעותיות מהעבר..

חלון- מה רואים אנשים מבחוץ ביחס למתרחש בבית...

טיוטא פאר אריכה פון

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

מפגש מס' 41: – תקציב המשפחה ואני

על ספה של ההתבגרות מצפים מילדים שיוכלו כבר להיות שותפים בקבלת החלטות הקשורות לתקציב המשפחה, ואף לתת ביטוי התנהגותי להבנות אלו, באמצעות התחשבות בהחלטות המשפחתיות.

משפחות התלמידים שלנו אינן עשויות מעור אחד, יש בהן המשגשות כלכלית, יש השומרות על קיום כלכלי ממוצע, ויש השקועות בחובות... ביטחון כלכלי הוא מושג חשוב בחוויה הישראלית, אך ישנן משפחות רבות החוות אבטלה ואפילו עוני.

לאור הנאמר, מצאנו לנכון להקדיש מפגש זה להשתתפותם של המתבגרים הצעירים בנשיאה באחריות לתקציב המשפחה.

מהלך:

- המורים יציעו לתלמידים לחקור מעט את סעיפי הוצאות המחייבה של משפחה ממוצעת בכיתתם (היות שילדי כיתה ו' כבר יודעים לחשב ממוצע או חציון).
- הדבר דורש איסוף מראש של חשבונות חשמל, מים, ארנונה, דלק, כמובן תוך הסתרה של שם המשפחה ושמירה על חיסיון... והשוואת הוצאות לפי גודל המשפחה.
- בדיון בכיתה ייווצר תקציב של משפחה ממוצעת, הכולל הכנסה ממוצעת והוצאות מחיה (מזון, חשמל, מים, גז, בריאות, תחבורה, תקשורת חינוך, ביגוד, פנאי, חוגים ועוד...).
- זו הזדמנות לקיים דיון גם בסדרי החשיבות של סעיפי התקציב. להבחין בין הוצאות הכרחיות לבין הוצאות של רווחה.
 - כאשר יונחו הנתונים לפני התלמידים, הם יזהו את הסעיפים בתקציב המשפחתי שבהם יש לתלמידים חלק, ויסיקו מסקנות הנובעות מכך (בדרך-כלל יש להם חלק בכל סעיפי התקציב, גם אם הם עצמם אינם משתמשים ישירים, כמו: דלק, גז וכד')
 - כעת ניתן להטיל על קבוצות תלמידים משימות הקשורות, למשל, ליעדי חיסכון. מה תהיה תרומתם של התלמידים אם המשפחה תחליט לצמצם הוצאות ולהגדיל חסכוניות לקראת הוצאה גדולה בעתיד.
- התלמידים יציעו סעיפי הוצאות שעליהם יוכלו לוותר, כדי שהם ואחיהם, שיוותרו כמותם, יקטינו את הוצאות המשפחה ויקדמו חיסכון, או ימנעו גרעון לקראת יעד חשוב.
- אילו ויתורים או פעולות עקיפות היו ממליצים להורים לעשות כדי לקדם את הנ"ל?
 - לעיתים ניתן להגיע להפחתה בסעיפי ההוצאות ללא ויתורים. חשבו על דרכים חלופיות, כיצד ניתן להפחית הוצאות ללא ויתורים על מוצרי צריכה.

הערה למורים:

התנהלות המשפחה בנושא הכספים היא חלק מתרבות החיים של המשפחה. יש לכבדה, לנקוט זהירות רבה, ולהימנע מעמדה שיפוטית כלפי התקציב של המשפחות. גם אם יספרו תלמידים על ההתנהלות התקציבית של משפחתם, אנו, המורים, נזכיר להם כי מדובר בעניין פרטי, ונכבד את פרטיות המשפחה.

טיוטא פלא אריכה פשונית

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד

עדיף ומומלץ ליצור תקציב ממוצע וכרטיסי אירוע על אודות יעדים משפחתיים בתחום הכלכלי ולעבד אותם (לקראת שיפור דיור, לקראת לימודים של אחד/ת האחים/האחיות באוניברסיטה, לקראת נסיעה לחו"ל...).

טיוטא פלא אריכה פשונית

תכנית ליבה לכיתה ו' מותאמת לממ"ד